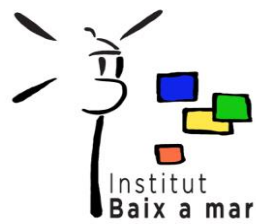

LLENGUA CATALANA I
LITERATURA

DOSSIER D' ESTIU

1r BATX

1. Llegeix els cinc textos que hi ha a continuació i feu les activitats que hi ha sota de cada text.

TEXT 1

"BARCELONA, BARRI DE CIUTAT VELLA" (fragment)

(...) L'envit, doncs, és complicat i tens i per això es mouen només en la superfície. Han fet un sopar de tres plats -sense acabar-se'n ben bé cap- però és com si haguessin fet un sopar de tastets. No han pas parlat a fons de cap tema, tot i que n'han tocat diversos, però com de passada. Tot s'ha anat resolent amb tòpics i rialletes. Si en un moment donat apareixia la discrepància, la qüestió de seguida es deixava de banda, més o menys convençudament, en un pacte tàcit de no bel·ligerància.

Així han anat passant el sopar, com un equilibrista que travessa la maroma. A l'hora de pagar, ell ha tret la targeta de crèdit amb autoritat i convicció, amb un gest segur, com un acte d'afirmació de la seva maduresa i posició econòmica. Semblava que fes estona que estigués esperant aquell moment per poder-lo resoldre brillantment, per desfogar-se, per impressionar. Per la cara que hi ha posat ella, però, deu haver jutjat que el gest era excessiu, que restava punts, en comptes de sumar-ne.

Ell, educat i formal, l'ha ajudada a posar-se l'abric, ha deixat unes monedes de propina i se n'han anat. Qui sap què ha passat després. El temps més aviat els jugava en contra. Com més avança la nit, més delicades es tornen aquestes situacions. Aleshores sempre costa de discernir si allò que convé és l'agosament o la contenció i un error en la valoració d'aquesta disjuntiva pot ser fatal. La parella ha passat la porta del restaurant i s'ha encaminat carrer avall. Les sabates de taló alt d'ella repicant sobre l'asfalt humit; la gavardina d'ell oscil·lant a cada pas... A certes edats i a còpia de desenganys, la vida es torna freda i solitària, com aquesta nit, i l'esforç a trobar una mica de comprensió, de companyia, fins i tot, si hi ha sort, una mica d'amor, té la incertesa i l'emoció d'un joc de ruleta un punt amarg en què, a cada tirada, aposteu una part de les reserves, cada cop més escasses, d'esperança i de tendresa.

L'enigma, Miquel Pairoli

1) Què vol dir l'autor amb la frase "És com si haguessin fet un sopar de tastets" ?; amb què

creus que equipara aquest "sopar de tastets"?

2) Explica com descriu l'autor la trobada d'aquesta parella i de quina atmosfera l'envolta.

3) Explica el significat dels mots o expressions subratllats.

- (...) en un pacte tàcit de no bel·ligerància.
- Tot s'ha anat resolent amb tòpics i rialletes.
- Com un equilibrista que travessa la maroma.

4) Cerca un sinònim dels mots següents:

- desfogar-se
- discernir
- agosament
- disjuntiva

5) Escribeu els adjectius dels quals provenen els següents noms abstractes. Després, escriu-ne de cada un totes les variants possibles de gènere i nombre.

tolerància, discrepància, maduresa, tendresa

6) Fes una redacció de 150 paraules (comptant articles, preposicions i pronoms) sobre situacions de la vida que tenen l'emoció i la incertesa d'un joc de ruleta.

TEXT 2

EL CICLE O EL SILENCI

El professor Stephen Hawking, que ocupa la prestigiosa Lucasian chair de la Universitat de Cambridge i que va aconseguir amb Història del temps interessar molts lectors en el complex territori dels estudis sobre l'origen i el futur de l'univers, acaba de publicar un nou llibre: L'univers dins una clofolla de nou. Llegint-lo ens domina una certa sensació de vertigen quan passem, resseguint els avenços de tan sols el segle XX en el coneixement de la física que intenta donar una explicació a l'univers, de la relativitat d'Einstein a la mecànica quàntica i a les ones i la teoria de les cordes fins a arribar a la teoria M, que aspira a oferir una interpretació completa de les lleis físiques que regeixen el món i que ens porten a acceptar l'existència d'un seguit de dimensions que van més enllà de les quatre que la realitat aparent ens mostra, és a dir, les tres de l'espai i la del temps.

Hawking, per exemple, superant el clàssic model newtonià, ens hi exposa que l'espai-temps és corbat i que l'efecte de la gravetat el guerxa. L'il·lustre professor ens hi explica també l'origen de l'univers que coneixem vinculant-lo al Big Bang, que té un ressò en la radiació de fons còsmica de 2'7⁰, i ens hi parla de l'expansió inflacionària que es va produir a l'inici i que explica que hi hagi objectes tan allunyats de nosaltres que encara avui no ens n'ha pogut arribar la llum. Ens hi recorda, a més que l'univers continua expandint-se, tot i que no d'una manera tan accelerada com als primers instants després d'esclatar, ara fa uns 15.000 milions d'anys, el Big Bang i que el futur de l'univers el durà, un cop acabada la fase expansiva actual, o bé a un nou col·lapse provocat per l'efecte de la gravetat que el tornarà a una condensació màxima prèvia a

un possible nou Big Bang o a un lent anar-se apagant fins a un silenci un cop consumida l'energia dels astres.

Algunes de les recerques més conegudes de Hawking es refereixen a l'existència de forats negres, sorgits d'estrelles molt més grans que el Sol i on la gravetat és tan intensa que no en pot sortir la llum i el temps hi ha quedat aturat. Hawking desvetlla, a més, la nostra imaginació quan analitza amb criteri científic les possibilitats de viatjar a través del temps. Però L'univers dins una clofolla de nou també ens inquieta, malgrat la tendència a l'optimisme del seu autor, quan s'hi descriu la previsible saturació demogràfica i el sobreescalfament per l'increment de producció d'energia del nostre planeta o quan Hawking s'endinsa amb una fredor trasbalsadora en els avantatges que pot comportar la manipulació genètica o quan planteja la possibilitat d'embarassos artificials per permetre un major desenvolupament del cervell humà, limitat per les mides de l'úter d'on ha de sortir, o els avenços que representarà la creixent progressió de la intel·ligència electrònica fins al punt de situar-la al nivell humà.

El món canvia de pressa i ho fa alhora la nostra capacitat científica d'interpretar-lo i de transformar-lo. Això, que és certament fascinant, ens situa en una posició que pot dur-nos, si perdem de vista aspectes tan essencials com l'humanisme o el paper central que cal que tinguin a la nostra vida el diàleg i la diferència, l'art i la bellesa o la cordialitat i la tendresa, a un visió del món massa distant i utilitària. En qualsevol cas acostar-nos a l'obra de Hawking és un veritable estímul per a la ment.

Carles Duarte Avui 14-12-01

1) L'autor de l'article diu que, llegint el nou llibre de Hawking ens adonem:

- a) dels intents per donar una explicació a l'univers que ha fet l'autor i que endinsen el lector més enllà de les quatre dimensions que la realitat aparent ens mostra.
- b) dels grans avenços en les teories sobre l'univers que, des dels inicis, al segle XX, fins avui, estimulen el lector i li fan sentir una certa sensació de vertigen.

2) Feu un llistat dels punts que tracta Hawking en el seu llibre i que apareixen en el segon paràgraf de l'article.

3) Una de les següents afirmacions referents al contingut del text no és certa; digueu quina.

- a) L'efecte de la gravetat produeix una deformació en la curvatura de l'espai-temps.
- b) El futur de l'Univers passa per dues possibilitats: la previsible saturació demogràfica i el viatjar a través del temps.
- c) El professor Hawking valora com una cosa positiva les possibles manipulacions genètiques en el futur.
- d) L'autor de l'article opina que, tot i la fascinació que produeix un món tan canviant i interpretable, cal que no perdem de vista l'humanisme, el diàleg, l'art, la bellesa...

4) Interpreteu la frase final de l'article. Quina idea o idees creieu que s'hi volen resumir?

5) En la frase "interessar molts lectors en el complex territori..." (línia 2), digueu quina funció sintàctica fa molts lectors.

6) La paraula que, en la frase "que va aconseguir..." (línia 2), què és morfològicament?

- a) subjecte
- b) pronom

- c) conjunció
- d) nexa

7) En la frase "... que ens porten a acceptar l'existència d'un seguit ...", "ens" fa la funció sintàctica de:

- a) Complement directe
- b) Complement indirecte
- c) Subjecte
- d) No fa cap funció

8) Escriviu en plural els substantius següents:

- a) Vertigen
- b) Ressò
- c) Temps
- d) Estímul

9) Escriviu al costat de cada forma verbal l'infinitiu corresponent.

- a) regeixen _____
- b) hi hagi _____

10) Indica quin dels mots següents és sinònim de clofolla:

- a) embolcall
- b) cloquer
- c) closa
- d) pinyol

11) En una extensió aproximada de 150 mots escriviu una redacció sobre el tema: "Si pogués viatjar amb la màquina del temps..."

TEXT 3

Tinc gravades al cervell unes imatges que han aparegut a la premsa: els ulls desorbitats dels immigrants clandestins que, a punt de ser embarcats en una llanxa de la Guàrdia Civil, van tombar la pastera, i van morir ofegats. Set homes joves. L'atònita, esporuguida claror en els ulls d'uns homes. Què estem fent amb la immigració? Quines respostes tenim per a centenars de persones desesperades que es juguen la vida perquè a Europa els oferim feina i l'esperança d'una vida digna? Quins estudis, quines polítiques, quin debat seriós estem mantenint? El cert és que l'única reacció una mica coherent és la del repugnant fantasma del racisme. Tota la resta està enganxat amb agulles. I no piulis, perquè si no ets d'aquelles persones frívoles que volen "papers per a tothom", com repeteixen, com llores, els qui estan encarregats de pensar, de programar i de cercar solucions. Jugant-se la vida i menant una lluita d'una valentia immensa, els obrers i els sindicats d'aquí van capgirar l'economia liberal del segle XIX i van assolir conquestes que aleshores semblaven impossibles. Les vacances pagades, la seguretat social, van costar moltes vides. Heu llegit mai com era una vaga en el XIX? Heu tingut la sensibilitat o la preocupació per adonar-vos que cada pas va ser arrencat amb sang humana? Doncs bé, aquestes conquestes són precisament la base de la societat del benestar i no la generositat de cap empresari ni l'igualitarisme de cap governant. Recordem-ho: la història és aquí i no s'hi poden fer trampes. El preu que han pagat aquells primers empresaris va ser irrisori al costat del que va pagar la classe obrera, però tot i això consideren, ara i

adés, que és excessiu. I aleshores apareix la globalització de les empreses, que s'instal·len allà on els productors no han assolit encara els avenços dels productors del seu país d'origen. El segon pas és cridar la immigració: uns obrers que amb quatre rals estan disposats al que sigui. I han vingut, i aleshores els polítics s'han posat les mans al cap i han dit: "I ara què fem?". Les policies corresponents han mirat cap a una altra banda davant els brots de racisme, que *in pectore* comparteixen els *soi-disant* governs democràtics.

El resultat d'aquesta història és un home que em mira a mi, des d'una pàgina del diari, a punt d'ofegar-se. Una mirada davant la qual no tenim dret a romandre indiferents. Isabel-Clara Simó, *Avui* (14/11/04)

- 1) Resumiu en 5 línies les idees principals del text.
- 2) Expliqueu el sentit que té la frase: "Recordem-ho: la història és aquí i no s'hi poden fer trampes.
- 3) A la segona part del text l'autora cita les lluites obreres del segle XIX i l'actual globalització de les empreses.
  - Quines conquestes socials van suposar aquestes lluites obreres?
  - Quins passos ha comportat l'esmentada globalització?
- 4) Indiqueu la categoria gramatical de les paraules subratllades i doneu-ne un sinònim.
- 5) Redacteu un text d'unes 100 paraules explicant el vostre punt de vista sobre l'actitud que ha de mantenir la societat (administracions i administrats) davant el fet de la immigració.

TEXT 4

Si trobem un parent nostre, el primer que li preguntem és: "¿Què has fet?". La nostra pregunta intenta omplir el buit en el teixit continu del temps. Una persona ens és coneguda si en coneixem la història en totes les fases. Per això quan parlem amb un conegut li preguntem quins plans té, per exemple, per a l'estiu: "¿On aniràs de vacances?" Una pregunta sobre el futur que es complementa amb aquesta altra pregunta sobre el passat: "¿On heu estat aquest hivern? ¿Com heu passat el Nadal?" Si no tenim prou confiança i no sabem de què parlar, parlarem del temps. (...)

Altrament, dos amics que es troben al cap de molts anys no es pregunten res. No s'atabalen a preguntes per saber què han fet, per reconstruir dia a dia el passat. De manera que el passat sembla que no els interessa gaire. Comencen a parlar d'allò que cadascú duu al cor en aquest moment. L'un està a la disposició de l'altre, sense haver de preguntar res. Els amics que, en trobar-se, es diuen: "Ara mateix m'ho explicaràs tot!", o bé "Digues-m'ho tot" no són veritables amics. Perquè això són frases de circumstàncies. També n'hi ha que diuen: "Però, ¡ quant de temps fa que no ens vèiem! ¿Per què no m'has escrit mai?"; aquest no és un amic. L'amic es limita a preguntar: "¿Com estàs? ¿Estàs bé?", perquè l'única cosa que els interessa als amics és saber si estem bé. A l'amic, quan ens trobem, se li il·lumina el rostre i somriu, perquè és feliç de veure'ns. Pot afegir també: "¡Quant de temps...!" però només per fer palès el seu plaer.

Francesc Alberoni, *L'amistat*, Ed. Laia/L'entrellat, pàgs 27-28.

- 1) Una d'aquestes afirmacions sobre el text que has llegit no és correcta. Quina?

- a) L'autor exposa les preguntes que ens fem les persones quan ens trobem pel carrer.
- b) L'autor critica negativament el fet que no sabem mai què dir quan ens trobem amb antics amics.
- c) L'autor compara dues situacions: quan ens trobem amb un conegut i quan ens trobem amb un vell amic.
- d) L'autor defensa que no és un veritable amic aquell que pregunta perquè no l'has escrit mai.

L'afirmació que no es correspon amb el text llegit és la _____.

2) Extreu del text que has llegit i copia:

- dues frases de circumstàncies:

- dues preguntes que, segons l'autor, ens limitem a fer a un veritable amic:

3) Escriu un sinònim que pugui reemplaçar la paraula subratllada en aquests fragments del text que has llegit:

- a) Si trobem un parent nostre,... _____
- b) ...li preguntem quins plans té... _____
- c) Si no tenim prou confiança ... _____
- d) Altrament, dos amics... _____
- e) ... només per fer palès el seu plaer. _____

4) Completa aquestes oracions amb una de les expressions següents guiant-te pel context de cada oració. N'hi ha una que no es correspon amb cap oració.

xino-xano, a la babalà, d'amagatotis, negra nit, de bon grat

No fa les coses _____ sinó que s'hi fixa molt.

Va entrar a la cuina _____ de por que el veiessin.

Caminava _____ perquè no tenia cap pressa.

Col·labora _____ amb el Centre Cívic del seu barri.

5) Relaciona cada oració o fragment del text amb allò que expressa:

- a) Quan parlem amb un conegut li preguntem quins plans té.
- b) Si no tenim prou confiança parlarem del temps.
- c) Se li il·lumina el rostre i somriu perquè és feliç de veure'ns.
- d) Si trobem un parent nostre, el primer que li preguntem és això.
- e) Perquè això són frases de circumstància.
- f) A l'amic, quan ens trobem, se li il·lumina el rostre.

Els fragments _____, _____, _____ expressen una condició.

Els fragments _____, _____, _____ expressen una causa.

Els fragments _____, _____, _____ expressen temps.

TEXT 5

Sóc un consumidor ocasional de televisió, però hi ha un programa que procuro no perdre-me'l. És *Polònia*, a TV-3. El mateix equip en fa un altre també molt bona RAC-1, *Minoria absoluta*.

Escric aquestes ratlles després de veure una edició de *Polònia* que m'ha semblat notable. Els gags són francament bons, i els diàlegs, els monòlegs i el ritme acrediten un treball de guió excel·lent.

Abans del 1939 hi havia unes publicacions satíriques que es van fer famoses. Hi escrivia –i hi dibuixava- gent molt intel·ligent i aguda. I penso que *Polònia* entronca, en certa manera, amb aquelles revistes, utilitzant, és clar, un altre mitjà, l'audiovisual, que té les seves pròpies lleis.

[...] Algú pot trobar que la sàtira d'algú és, a vegades, poc respectuosa, però jo no ho crec. Més aviat al contrari. Encara que sigui a través de la caricatura – i potser per això, precisament-, *Polònia* humanitza uns polítics que en la vida real acostumen a presentar-se amb més rigidesa. Si em permeten inventar-me una paraula complicada, el programa proporciona als personatges entrayabilitat. Els acosta, més que no pas els distancia. Estic segur que hi deu haver més d'un polític disgustat perquè a *Polònia* no l'imiten. Aconseguir això –que els polítics i personatges públics vulguin ser parodiats a televisió- és l'aspiració màxima d'un programa d'humor. El que fan Toni Soler i el seu equip és molt difícil. L'humor sempre ho ha estat. I fer un programa darrere l'altre mantenint el nivell significa, a més d'esforç, una exploració intel·ligent de les pròpies possibilitats. Hi ha qui domina el mitjà, però té molt poca cosa a dir, i hi ha qui té moltes coses a dir, però no domina el mitjà. La majoria dels canals televisius exploten una comicitat vulgaríssima. En canvi, Toni Soler i els seus sembla que facin cas d'una definició que va fer el famós Tristan Bernard: "L'humorisme no és res més que una lògica subtil". En els gags i situacions que protagonitzen el Rei i el Príncep, els ministres i els alcaldes, el Papa, el president de la Generalitat i el del Govern espanyol, i els seus opositors, no hi ha extravagància perquè sí. Hi ha la divertida i creativa lògica de l'humor que dóna un sentit a les coses.

Josep Maria Espinàs, *El Periódico de Catalunya*, 26 de setembre de 2006

- 1) Resumiu la intenció i les idees que Josep M. Espinàs presenta al text anterior.
- 2) Escriviu a la vostra manera les tres raons diferents que porten l'autor a considerar que "*Polònia*" és un bon programa.
- 3) Expliqueu el significat que tenen dins el text les paraules que apareixen a continuació:
OCASIONAL, EDICIÓ, NOTABLE, ACREDITEN, ENTRONCA
- 4) Redacteu un text d'unes 100 paraules, centrant-vos en el títol següent: "La meva relació amb la televisió" .
- 5) Redacteu un text argumentatiu d'unes 100 paraules, a favor o en contra de la idea següent: "És molt important saber posar una mica d'humor a les nostres vides".
- 6) Canvieu les expressions que us presentem en negreta per altres que tinguin un significat equivalent dins el seu context:

- **però** hi ha un programa que ...
- utilitzant, **és clar**, un altre mitjà ...
- **Encara que** sigui a través de la caricatura
- La majoria dels canals televisius exploten una comicitat vulgaríssima. **En canvi**, Toni Soler i els seus ...
- no hi ha extravagància **perquè sí**.

7) Partint del verb de la primera frase del text (SÓC), escriviu-lo en les formes que resultin adients a cadascuna de les frases que se us proposen.

- Exemple: Sóc un consumidor ocasional de televisió.

Si _____ tu un consumidor ocasional de televisió, no veuries gaires programes. Encara que vosaltres no _____consumidors de televisió, segur que heu vist aquest programa.

Fins no fa gaire, nosaltres també _____consumidors de televisió, però ara ja no ho som.

Un dia, fa molts anys, ells també _____consumidors de televisió.